

ELEKTRİK YÜKSEK MÜHENDİSİ HALİL ALUŞ İLE SÖYLEŞİ

Kaç yılında doğdunuz? Çocukluk günlerinizin Türkiye'sini özgün şekilde anlatan özellikler nelerdir?

1916 yılında Yafa'da (Bugünkü Telaviv, o vakit Osmanlıların idaresinde bir şehir imiş. Babam da orada askeri görevli olarak gümrük memurluğu yapıyormuş) dünyaya gelmişim. Üç aylık iken annem vefat etmiş, dört aylık iken de babam şehid olmuş. Ninem beni sırtına alarak İstanbul'daki akrabalarımızın yanına gitmişiz. Beni onlar büyüttüler. Çocukluk günlerimin Türkiye'sini hatırlayışım İstanbul'dan başlar.. Benim hatırladığım zamanlar İstanbul işgal altında idi. Sonradan öğrendiğime göre İstanbul'da o vakit muhtelif milletlerden insanlar yaşıyormuş, İranlı'lar çoğunlukta olanlardanmış ve zannediyorum Şii mezhebinden olanlar senenin muayyen bir gününde çıplak kafiler halinde evimizin önünden geçerler ve "ya Hasan, ya Hüseyin" diye bağırarak zincirler ile sırtlarına vururlar ve kanlar içinde korkunç görünüşleri olurdu. Tüylü şapkalı halyan askerlerini hatırlıyorum. Geçimimizi zor şartlarda karşılayabiliyorduk. Evdeki konuşmalardan aklımda kalan, İngiliz polisinin Türk polisine çok zor günler yaşattığı ve aralarında daimi ve sinsi bir mücadelenin sürdüğüyü. 1922 senesinde İzmir kurtulunca o günün gözde vapuru Gülcemal ile İzmir'e geldik ve at arabası ile Kemalpaşa (o günkü adı Nif) kazasına gittik. Yollarda eteklikli Yunan askerleri ve Türk askerlerinin cesetleri ile konup kalkan kargaları gördüğümü hatırlıyorum. Sonra tekrar İzmir'e döndük ve liseyi bitirinceye kadar İzmir'de kaldım Bu günler benliğimi kazandığım çok heyecanlı ve tatlı günlerdir. Memleket kurtuluş savaşını yeni bitirmişti, inkılaplar (devrimler) birbirini kovalıyordu. Her an bir göz yaşı veya çılgınca bir sevinç getiriyordu. İzmir'in kurtuluşu (dokuz Eylül) merasimleri bizleri heyecandan heyecana sürüklüyordu. Damarlarım ızdaki kan "her şey vatan için, hatta hayatımız bile vatan için" diye akıyordu. İstisnasız bütün binalar bayraklar ve renkli kağıtlarla donanıyordu. Diğer milli bayramların kutlanışıda aynı

şekilde oluyordu. Şimdi böyle günlerde bayrak asılı ev görmek aramakla mümkün oluyor, o günlerin milli heyecanı yok. O günlerdeki dini yaşantımıza gelince bir Türkçeleşme başlamıştı, tekbir Türkçe getirilirdi, ezanlar Türkçe okunurdu, dualarda Arapça azalmağa Türkçe çoğalmağa başlamıştı, yaptığımız duaların manasını arılayabiliyorduk. Bu gidişe sonraları son verildi, inancıma göre bu hal Türk Kültür inkılabına acı bir darbe vurdu. O vakit gerek milli hislerimiz ile ve gerekse din adamlarımızın pozitif ilim teşviki ile biz de diğer ileri ülkelerdeki insanlar gibi bilinçli olalım diye heyecanlanırdık. Şimdi ise en aklı başında olması lazım gelen insanlar nerede ise ülkeyi binbeşyüz sene geriye götürmeğe çalışıyorlar. Netice olarak çocukluk günlerimde Türkiye'de Atatürkçülük yani ilerici ve hakiki manada batılılaşmanın ürünü olan sanat, edebiyat, tiyatro ve müzik alanlarında yetişen insanlar bugün yetişmiyor, o gün halka dönük olarak yapılan bu sanat çalışmaları bugün yapılmıyor. Hakiki manada batılılaşma duraklamıştır.

Mühendislik yaşamınızın en çok sevdiğiniz anısını anlatabilir misiniz?

Mühendislik hayatımda beni en çok sevindiren anım memleketimizde NATO enfastrüktür programı gereğince yapılacak olan telekomünikasyon hatları ihalesine girişim ve ihalenin bende kaldığına dair yazının tarafıma tebliğ edilışıdir. O güne kadar Türkiye'de yapılan NATO teknik düzey ihalelerine hep yabancı firmalar girer ve onlar alırlardı. Ben ilk defa bir Türk firması olarak böyle bir NATO ihalesine girdim. NATO teknik kapasitemi uygun buldu ve mali kapasitemi ispatlamak kaydı ile ihaleye girebileceğimi bana bildirdi. Bunun için bir banka kuruluşu ile ortak oldum. Böylece mali kapasitemi ispatlamış oldum ve ihaleye girdim. En ucuz teklifi benim verdiğim anlaşıldı. NATO usulüne göre ihalenin benim üzerimde kaldığına dair NATO'nun bana bildirimde bulunması gerekirken yabancı firmaların ve onların işbirlikçilerinin etkisi ile NATO içinde bu işi Halil Aluş yapabilir mi yapamaz mı

diye görüşmeler ile vakit geçirildiğini öğrendim. Bana da bir türlü bildirimde bulunulmuyordu. Böylece uzun zaman geçti. Akla hayale gelmedik entrikalar ile beni saf dışı bırakmak için büyük gayretler sarfedildi. Buna mukabil ben ise milli ve mesleki inanç ve heyecanıyla karşı koyma mücadelesi verdim. Sene: 1955, o vakit NATO merkezi Paris'te idi. Sonucu almak için Paris'e gittim. Ortada mevcut çok büyük haklılığımla tezimi kabul etmek zorunda kaldılar ve ihalenin bana yapıldığını bildiren yazıyı bana göndermeyi kabul ettiler. Türkiye'ye döndüm ve yazı geldi. İşte mühendislik yaşamımın en sevdiğim anısı budur. Batılılara Türk teknik gücünü zorla kabul ettirmenin zevkini hala duyarım. Fakat şer kuvvetleri mücadelelerini bırakmadılar. Meslektaşlarıma bizim durumumuz bilgi olur diye şer kuvvetlerinin ve işbirlikçilerinin sinsi ve sistemli çalışmaları ile büyük bir zevkle kurduğumuz mühendislik ekibimizin acı sonunu da açıklamak isterim. İş süresince bizi aksatmak ve işte başarılı olmamamız için ellerinden geleni yaptılar. Fakat biz aynı sınıftan beş mühendis arkadaş bütün samimiyetimizle elele vermiş-tik, bütün şeytanca engellemelerine rağmen işi bitirdik ve teknik gücümüzü bir kere daha ispatladık, ama ayakta duracak gücümüz kalmamaştı. Mali bakımdan büyük bir çöküntüye uğradık. Beş mühendis arkadaş batıdaki gibi elektrik işleri yapan bir firma kuracaktık olmadı, yazık oldu, hepimiz bir tarafa dağıldık, bu olayın etkisi ile içimizden yurdu terk eden arkadaşımız olduğu gibi bende müteahhitliği terk ettim ve uzun süre tarım işleri ile meşgul oldum.

En çok hangi konu ile ilgilendiniz?

En çok zayıf ve kuvvetli akım elektrik tesisatı konuları ile ilgilendim. Bu konu ile ilgilenmeğe başlamak benim için bir tesadüf olmuştur. Üniversite beşinci sınıfta öğrenci iken böyle tesisat işleri yapan bir firmaya mühendis yardımcısı girmem tavsiye edildi, firmada uygun buldu girdim. Bu konuda geniş bilgi ve tecrübe edindiğim için piyasada yerleştim ve NATO işime kadar bu kabil işleri yapmağa devam ettim.

Neden güneş enerjisi ile ilgileniyorsunuz? Güneş enerjisinin geleceğini nasıl görüyorsunuz?

Enerji demek uygarlık demek. Toplumların uygarlık dereceleri insan başına sarfettikleri enerji miktarı ile ölçüldüğüne göre, batılılaşmak yani uygarlaşmak için büyük miktarda enerji gereksinmemiz var. Memleketimizde henüz daha yeterli petrol bulamadık, su kaynaklarımızı henüz layık ile kullanamıyoruz. Hatta zaman, zaman ülkemizin elektriksiz dahi kaldığı oldu. Yakın tarihe kadar bir eyaletimiz olan Bulgaristan'dan aldığımız elektriğin parasını ödeyemediğimiz için Bulgaristan verdiği elektriği kesti. Benim ecdadım Rumeli'lidir. Bana bu olay çok ağır bir darbe yaptı, inanınız üzüntümden ağladım. Doğanın bize verdiği büyük bir nimet olan Güneş başımızın üstünde dolaşüyor da biz ondan yararlanmıyoruz. Gürültüsü olmayan, çevre kirliliği olmayan bedava bir enerji kaynağı olduğu için güneş enerjisi ile ilgilendim. Tabii güneş enerjisini ısı veya elektrik enerjisine çevirmek için biraz zahmet ve masraf gerek. İhtiyacımızın olduğu yerde hazır bi-

zi bekliyor, nakliye zahmeti ve masrafı olmayan bir enerji. Memleketimizin bugünkü bilim ve teknik gücü göz önüne alınacak olursa güneş enerjisinin elektrik enerjisine çevrilmesi pahalı oluyor. Bilimsel esaslara dayanan kendi teknolojimizi kurar, geliştirir ve milli haslet ve heyecanla hareket edersek güneş enerjisini elektrik enerjisine dönüştüren kollektörlerin yapılması ve yerine göre kullanılması pek pahalı olmayacaktır.

Güneş enerjisini ısı enerjisine çeviren ve memleketimizde bugün imal edilen kollektörler ne yazık ki çok düşük randımanlıdır. Milletlerarası Güneş Enerjisi Topluluğunun yayınladığı Güneş Dünyası mecmuasından aldığım bilgiye göre Güney Kıbrıs Rum Topluluğu Enerji Dairesi yayınlarında bildirdiği, kontrolundan geçen kollektörlerin randımanları bizde imal edilmiş kollektör broşürlerinden elime geçen bilgilerdeki randımanlardan çok üstün. Ülkemiz güneş enerjisi bakımından oldukça zengin bir ülkedir. Bu husus hakkında doyurucu bilgi edinmek için İngiltere ile memleketimizi mukayese etmek yeterlidir. Memleketimiz gelişmekte olan fakir bir ülkedir, İngiltere ise gelişmiş zengin bir ülkedir. Memleketimiz petrolü olmayan güneşi zengin bir ülkedir, İngiltere ise petrolü bol güneşi fakir bir ülkedir. Halen biz Güney Kıbrıs Rumlarının imal ettiği kollektörleri imal edemezken İngiltere'de kış, yaz güneş enerjisi ile ısınan evler imal edilmekte ve açık pazar halka satılmaktadır. Bu merakla 1980 senesinde İngiltere'ye gittim uzun süre kalarak güneş enerjisi tesislerini gezdim. İnandımki milli inaç haysiyeti içinde bilimsel esaslara dayalı milli teknolojimiz ile hareket edersek çok güzel kollektörler imal ederiz ve yakıt enerjisine ihtiyacımız çok azalır.

Kütüphanenizi kaç yılda oluşturduunuz?

Kütüphanemi ortaokul birinci sınıftan itibaren oluşturdum. Bu hesaba göre kütüphanemi 54 yılda oluşturmuşum. Bir kısım kitaplarımı ihtiyacım olduğu için aldım. Bir kısmını da ilerde ihtiyacım olacak okuyacağım diye aldım.

Güzel ve zengin kütüphanenizi odamıza bağışlarken neyi amaçladınız?

İlk zamanlar zor, son zamanlar daha rahat mali şartlar altında fakat büyük bir istekle oluşturduğum kütüphanemi, ben yaşadığım için genç meslektaşlarımdan benden daha çok yararlanarak memlekete daha faydalı olmaları gayesi ile Odamıza armağan ettim.

Bugünün ve geleceğin mühendislerine öğütleriniz varmı?

Bugünün ve geleceğin mühendislerinin en önde gelen amaçları, memleketi Batı ülkeleri uygarlık düzeyine çıkarmak olmalıdır. Çok çalışarak memleketi çağdaş bilim düzeyine oturtmalıdırlar, kendi teknolojimizi kurmalıdırlar. Bunun için hiç olmazsa bir lisanı iyi öğrenmelidirler, bir lisan bir insan olduğuna göre o vakit iki insan olurlar. Yabancı yayınlardan çeviriler yaparak lisansız arkadaşlara yardımcı olmalıdırlar. Aksi halde memleketimizin geleceği tehlikeye girmiş olur. Memleket istenen düzeye oturduktan sonra diğer istekler kolayca oluşurlar. Genç arkadaşlarıma sevgiler sunarım.